

FERRAN GARCIA-OLIVER: *Ausias Marc*, València, Publicacions de la Universitat de València, 2009, 352 pàgines.

El professor d'Història Medieval de la Universitat de València Ferran Garcia-Oliver, augmenta amb el seu *Ausias Marc* la llarga i prolixa llista de textos que ha manufacturat en els darrers anys, alguns d'ells editats pel magnífic Servei de Publicacions de la Universitat de València. Una llarga llista a la qual se sumen també altres gèneres, com l'assaig i la novel·la. Un gust i un conreu literari plural, al capdavant, que aflora també en la seua obra historiogràfica.

Ens trobem davant una reelaboració ben profunda d'un text que Edicions 62 va publicar fa deu anys amb el títol de *En la vida d'Ausiàs March*, en un moment on l'efemèride del sis-centè aniversari del naixement de l'il·lustre poeta saforenc feia que autors i editorials s'apressaren a enllestir i editar els estudis pertinents. Ara, amb motiu del cinc-cents cinquanta anys de la mort del poeta, l'autor ha tingut l'afortunada ocasió de revisar el text de cap a peus. I aquesta voluntat de voler reconstruir, corregir, rellegir i, en definitiva, millorar el primer text publicat, es nota tot al llarg de l'obra. Garcia-Oliver ha continuat capbussant-se en els registres arxivístics i ha pogut incrementar així les dades que ens apropen a la singladura biogràfica de Marc. Les noves troballes arxivístiques han estat incorporades amb fruïció, exhibides i exposades amb gust, i les noves reflexions suscitades han provocat que el llibre haja crescut visiblement en el seu gruix, especialment en determinats capítols. Una bona mostra d'aquesta ampliació n'és un nodrit Apèndix documental, bastant més complet que el que s'oferia en la primera versió del text. De la mateixa manera, l'estructura interna del llibre també s'ha vist modificada amb l'aparició d'un nou capítol, així com amb els canvis de títol d'alguns dels epígrafs. Pot ser, i posats a demanar, el lector hagués agraït una senzilla cartografia que l'orientés en els espais marquiens, com també alguns arbres genealògics, necessaris per retenir en el seu lloc precis cadascun dels personatges als quals es fa referència al llarg del text, ja siga de la noblesa o la monarquia.

Amb tot, l'esperit del primer volum ha quedat intacte, i és això el que fa aquest llibre realment excepcional. Una admiració, en primer lloc, pel gust per l'escriptura, per la prosa exquisida, la intenció i la cerca de cada mot, el més precís, de Garcia-Oliver. Una obsessió gairebé malalissa que converteix alguns paràgrafs en autèntica poesia. Un gran favor a la nostra llengua, amb una consideració social bastant allunyada de la dels temps del poeta de Gandia. En segon lloc, l'autor ens apropa a una edat mitjana nostrada, però encaixada perfectament en l'Europa Occidental feudalitzada.

Els vuit capítols que integren l'obra es caracteritzen per intentar traçar la biografia d'Ausias Marc a partir d'unes fonts documentals procedents de diferents arxius. El volum de material aconseguit, tot i les noves sorpreses que s'hagen pogut assolir, s'ha mostrat minso, sobretot si pensem en la naturalesa del personatge biografat, membre de la petita noblesa valenciana, però amb presència en la cort del monarca Alfons el Magnànim i ben conegut i estudiat pels seus impressionants versos.

Garcia-Oliver comença per cercar el llinatge dels Marc en la València de les darreres dècades del segle XIII, aquells temps d'expansió en un territori no feia massa conquerit als musulmans andalusins i en procés d'organització, on els homes hàbils, amb les estratègies oportunes —inversions, matrimonis, aliances— i una mica de fortuna, podien buscar el progrés en l'escalafó social. Els Marc són una de tantes famílies de professionals liberals que gràcies a la seua formació poden arrecerar-se a l'ombra dels poderosos —i el totpoderós Alfons el Vell hi jugarà un paper determinant—, i traçar un *cursus honorum* que els portarà cap a l'escaló més alt: la cavalleria. És l'assoliment del somni del patriciat burgès, les senyories i l'ennobliment, en mans ja del besavi d'Ausias.

Quants esforços, quants neguits i maldecaps hauran d'abocar els Marc per consolidar la nissaga, per perpetuar-la adequadament amb matrimonis convenients i fills esperats, homes i dones sans i forts, capaços de competir en el complicat món valencià tardomedieval amb

les altres forces vigents. La naturalesa no sempre actua d'acord amb la voluntat dels homes i els fills mascles desitjats no sempre arriben, i casar una dona pot resultar una complicació. Però la desgràcia pot aparèixer en forma de minusvalidesa, com és el cas de la germana sorda muda d'Ausias. Noves obligacions, nous compromisos.

Garcia-Oliver ens parla també de religiositat, com no pot ser d'altra forma en aquell *medium aevum* on la religió i l'església són omnipresents. L'anada d'un membre de la nissaga en peregrinació a Terra Santa, la devoció dels Marc al monestir de Sant Jeroni de Cotalba, així com la tebior religiosa d'un Ausias al que no sembla escalfar en excés la passió per Déu i els sants, són episodis presents i relatats.

Es retrata la vida dels carrers de Gandia, els ambients domèstics, la seua gent, les activitats econòmiques que s'hi desenvolupen, i com Ausias en forma part plenament. En aquest escenari emergeix amb força la singular personalitat del poeta, al qual Garcia-Oliver intenta seguir des del seu naixement, cercant pistes impossibles de la seua infantesa, però destapant una efervescència juvenil en la que Marc apareix amb tota la força, bogeria i virilitat del jovent medieval, inquiet, tan propens a aventures, jugador de naips i femeller. El camí, però, està traçat i a Ausias li correspon com a donzell posar-se al servei del més poderós, el rei Alfons el Magnànim, a qui servirà en les seues campanyes i amb qui viatjarà a ultramar en les seues expedicions militars. D'ell serà el falconer, noble i complexa ocupació plena de simbologia en aquells temps de caceres interminables, ensinistrament per a la guerra de la cavalleria europea occidental en temps de pau.

A Marc li costarà força acomodar-se a una vida nobiliària al càrrec de la seua senyoria, per gestionar el patrimoni convenientment, lluny de la fresa de les armes i d'aventures arriscades fora de casa. El casament tardarà, les negociacions es complicaran, i les coses no sempre aniran com s'esperaven. Però al final les nocces seran complides i Ausias retrà el seu inquiet ànim a les necessitats a les que obliga el llinatge. La mort dels progenitors i altres parents augmenten les responsabilitats, includibles. Per a Marc començarà una nova vida a Gandia. El biògraf ens sorprèn amb un Marc pagès, empresari de la canyamel. Que ordeix estratègies per tal de transformar les seues terres en un espai ideal per al preat conreu de caire comercial, molt sol·licitat a l'Occident europeu i amb el qual es poden obtenir substanciosos beneficis. L'autor ens transmet també una imatge de la cavalleria ben allunyada de la que sovint ha transmès el cinema i la literatura poc informada o sensacionalista. Petits cavallers, com el mateix Marc, s'endeuten i han de recórrer sovint a l'emprèstit, que han de lluitar amb el patriciat burgès de les viles frontereres amb els termes de la seua minsa senyoria pels drets de les aigües o d'altres qualsevol, quan no litigar en llargs plets judicials per les qüestions més diverses amb personatges d'inferior o igual condició. Cavallers que troben dificultats per casar-se i quan ho fan reben uns dots poc lluïts, igualats per alguns notaris valencians. Cavalleria, al capdavant, en hores baixes, lluny de la lluisor dels temps pretèrits.

També el trasllat a València, el cap i casal, l'escenari principal del nou regne, on es prenen les decisions transcendents, on hom pot mostrar la seua posició social, el lluïment, el fast, i la confraternitat amb els poderosos i els rics prohoms i nobles de major consideració. Desfí includible per a un personatge com Marc. I els darrers temps, els de la vellesa, les darreres voluntats, l'ordenació del traspàs.

I, per descomptat, el Marc escriptor, l'ocupació prevalent que l'ha fet quedar-se per sempre entre els escollits de la literatura occidental. Difícil esbrinar com es forja aquesta passió, ja ancorada d'antuvi a la família. Garcia-Oliver ens fa veure quin sentit té l'obra marquiana en temps de canvi, de decadència i de transformació, com podem llegir millor la seua poesia. Entendre Marc dins el seu temps i espai particulars, il·luminar els seus versos, són els darrers intents del biògraf.

Garcia-Oliver ens ha ensenyat en un llibre sense notes ni a penes referències bibliogràfiques molt més que la biografia d'un personatge conspicu. Ens ha acostat la història medi-

eval del País Valencià amb un grapat de matisos, que van des de la història de la cultura a l'economia, passant pels ressorts polítics i les mentalitats.

És aquest, en definitiva, un volum que vol superar el cercle dels especialistes, els historiadors i, tot fregant la divulgació, accedir a altres públics, això sí amb coneixements sobre la matèria. I és aquesta una altra de les lluites de Garcia-Oliver, ja posada de manifest en el seu exitós *La vall de les sis mesquites*, una tesi doctoral transmutada al cap de més de dues dècades en un bell mosaic dels més diversos personatges que conviuen en la Valldigna dels monjos cistercencs. Els historiadors haurem de cercar un públic lector cada vegada més ampli, caldrà guanyar-lo si és que ara mateix no existeix, i per això calen les armes de la bona escriptura, perquè d'històries impressionants i captivadores els arxius n'estan plens.

Finalment, sospite que el gremi dels lingüistes no es trobarà excessivament còmode —com també ocorregué amb el primer llibre— amb la nova proposta de Garcia-Oliver, començant per la grafia proposada per al nom i cognom del poeta, que segurament no li perdonaran. Aquesta biografia que intenta trobar el rostre autèntic del protagonista (femeller empedreït, falconer del rei, senyor de vassalls, escriptor de versos...) que procura entreveure ni que siga alguns reflexos de la seua personalitat en la seqüència inacabable dels decasíl·labs, no estigué ben acollida, o més bé passà desapercibuda, dissortadament per a molts. Garcia-Oliver, però, no busca radiografiar els versos marquiens per trobar-hi amagada la biografia autèntica del poeta. Els versos il·lustren, il·luminen, adornen, si voleu, però no guien el discurs. La selecció ha estat acurada però és succinta, no ompli les pàgines del llibre, ni molt menys. Cap concessió, per tant, a incursions freudianes ni res que se li puga assemblar. El que hi trobareu serà una intel·ligent incursió en la història d'un personatge del qual una gasiva informació només ens ha permès obtenir algunes dades reals, però que gràcies a l'audàcia de l'historiador ens tracen un perfil singular i versemblant.

Segurament aquests absurds provocats per les parcel·lacions del coneixement dificulten les interconnexions fructíferes, els treballs en cooperació interdisciplinars, i tornen estèrils molts esforços dels quals hom podria aprendre. Mentrestant, aquells que se senten amants de la història i vulguen gaudir d'un bon relat poden acudir a aquesta nova aportació sobre el gran poeta Ausias Marc.

CARMEL FERRAGUD

ARMANDO ALBEROLA ROMÀ: *Quan la pluja no sap ploure: sequeres i riudades al País Valencià en l'Edat Moderna*, València, Servei de Publicacions de la Universitat de València, 2010, 252 pàgines.

Xàbia, la Marina Alta, 2 d'octubre de 1957. El dia abans havia començat a ploure. Comença la descàrrega d'una intensa tempesta durant la nit. En trencar l'alba plou i continua plovent durant bona part del dia. Al final, el pluviòmetre enregistra 871 mm. de pluja. És el màxim registre confirmat de precipitació en vint-i-quatre hores al territori valencià: una xifra inimaginable a la major part de les terres ibèriques, però propera als 817 mm. en menys de 24 hores a Oliva (la Safor), el 3 de novembre de 1987, i comparables amb d'altres registres màxims de l'arc nord de la Mediterrània occidental.¹ La diferència rau en el fet que d'altres indrets del

1. R. ARMENGOT, *Las lluvias intensas en la Comunidad Valenciana*, Madrid, Ministerio de Medio Ambiente, 2002, 21-22, cita d'altres casos en els quals s'arriba al voltant dels 900 mm, com el que refereix Guigo a Ligúria, durant el temporal del 7 i 8 d'octubre de 1970.